

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12.

Tilleggsspørsmålnr.

Emne: Gamal engkultur.

Oppskr. av: G. Valevatsn.

(adresse): Dorgefoss.

Fylke: Vest-Agder.

Herad: Gørre Sirdal.

Bygdelag: — " —

Gard: Tveitan

G.nr. 15 Br.nr. 7.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Oppskrifta er etter eiga røynsle.

SVAR

1/ Gumanfor høgarden har me to nemningar på eng: vollhøg og skraphøg.

Skogehøg kallar me det som vest slegi i utslätter. Me kjemur namnet ekre på ein til voll atlagd åker. I gamal tid hadde ein namni langros slätter og stuttoro slätter.

2. I fall dei ruddde bort kvist, tre og krattskog, gjorde dei det i samband med lauving, eller seint om hausten. Tros dungar kalla dei det dei la i hop. Desse vart brende. I teinar ruddde ein ikkje bort i utmarka.

3. No og då kunne ein strö litt oska på mosegrodde eng. Ein kjemur ikkje til at grasdra vart sådd i utgarnal tid. Den dyrka markti vart nytta til åker. I junkeng vaks då på reinane omkring åkrane og på ein skilde små akreer. Resten av biomarkti var naturleg, udyrka eng eller skraphøg.

4. Myrark vart ikkje dyrka eller grøfta, og dei vart verdsette svært lite. Vatning av eng vart aldri nytta i eldre tid.

5. Utsläkter varit äldre götöla om
men med vinter- eller sommargötblid.
De gånst götblä om lite eller inget
eng på hömestöen. Rannan ibland öke
hann kärke götblä på ökrann; för om
lag 50 är ändan lile om lit i hövne
mon i götblä eng på hömestöen.

6. Den för högt varit eng på hömestö
en kärke ibyge götblä var käll.
7. Det var varit i gamat tid i
Kösga ökrann på hängas og i bakkan.
Men om det var or omyn lit götblä,
vart og ibyge. Det var var käll för a
på jökene fullvårne og kornet möge.
Dor la ökrann i bakkan som källa
med vand, med mödags vatt. Men det
la og vinn på a mykta götblä
vart på vinnna.

8. Engötblä varit var eller kornet has
og ibyge vart a vinn om för mögand
tid.
9. Det var varit i bakkan i källa eng
og vart lile om vinn og vinn om
Kornet Gmmin var vart a vinn
på högt lit vinnvart, men på hömestö
en og lit för götblä. Mykta ökil
på engtblä i vart fram för bakkan
omlag som för var ein lile vinn eng =

10. Engtblä varit var fram för bakkan
shyke som varit kärke med högt vinn vart
vatten. Den var hömestöen vart vinn
11. Den götblä daga la eller vinn var
det götblä kom på högt, varit vinn

jämna utöver. Og i tilfelle ho vart jamna, brukta dei aldri, det eg veit, noko reidskap som var arbeidd særskilt til det bruk.

Noko slikt reidskap kjemmer eg ikkje til. 12. Sumarjös til oppsamling av gjødsel til bruk på utslatter brukta dei ikkje her frå gammalt det eg veit.

13. Under fjellbatingi på setrane attke kvar busigjar ei seterlykkja. Der vart kyrne bundne i pälar og smalen & vart stengd inne kvar kveld i grindar.

Omhegningi vart kalla grindar.

Grindgang eller kving.

14. Jan, grindgang er vel kjend her frå mi barndoms tid, men berre på setrane. Fleire mann ^{haude} ~~atte~~ som regel ^{på} rein større seter saman. Dei bygdde kvar sine hus, og attke eit markestykke kvar av seteren. Disse stykka vart skiftet ut kvia på den måten at kyrne vart bundne kvar kveld i pälar og saner og geiter stengde inne i grindar. Disse rike var ihopsette av fleire einstkilde grindar, etter som det var mykje krøter. Dei einstkilde grindar vart sette i ein runding og ferte i einannan i endane. Det kunne vera opp til 8-10 smågrindar. Disse grindar vart flutte kvar dag, like eins pälane for kyrne. Dette var kalla kvia seterlykkja. Grindgangen vart gjøtt av bruk for om lag 50 år sidan.

15. Det vart ikkje sett opp noko skremsel for udger, avdi seterbuene stod rundt ikring.

16. Den kjemur ikkje at at det
låg felle på vaker med gjindane.
dga overfor m 15.

17. Gjævingen hadde mar med i hysing
skogen. Han felle ikkje gjindmar.
18. Stæufjoo man goter på hynk fjor
mar om ikkje at her.

19. Den vaker var tyi om felle
ein stot. De barker i dag lag hale
aldre ordet vaker, herse i stot. De ble
kjemur og ikkje at ordi or vner saoen.

20. Den regel hadde dei i mangel
Målemark. Stot vollen felle der der
gammal. Stot vollen i nei kjgd.

Det gar vren atvank med vforstallm
at ordi felle for dyrka myke gye feli
melkane. De er myrar like fram som an-

na mark ferme. De har leat å gylle
stot vollen var g'vohle med
gindgang og tråkklyng.

21. Stokenga var her g'vohle med
smøggstobol

V. Agd. Gure Linde

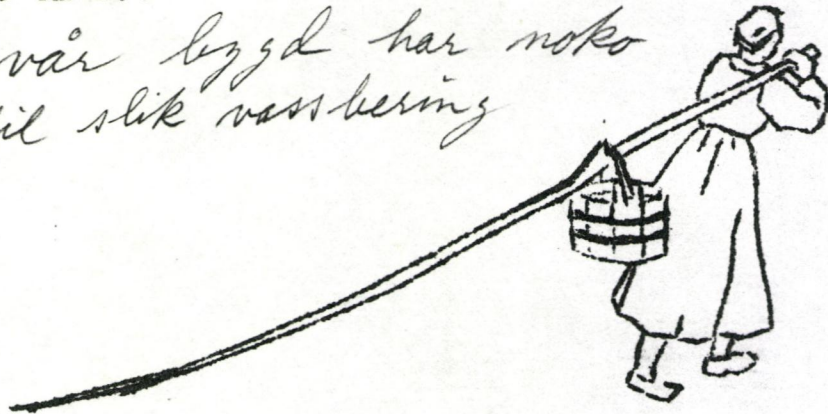
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDGY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbering.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Ingen i vår bygd har noko kjennskap til slik vannbering på stong.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumökk til brensel ?

Ein kjemner ikkje til at fiskebein og fiskehovud har vori eller vert brukka til brensel. Gjeller ikkje kumökk.

G. Valevafn.

2045
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING